

SZABÓ LÁSZLÓ

EGYHÁZI BESZÉD NEMZETI ÜNNEPÜNKRE^{1*}

„Tanítul hívom ma ellenetek az eget és a földet, hogy előtökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet, hogy élhess te és utódaid is!” (5Móz 30,19)

Kedves Testvéreim! [...] A napokban Kárpát-medence-szerte és a világ más részein sokan összegyűltek azért, hogy leróják kegyeletüket az 1848-ban kibontakozott forradalom és az azt követő szabadságharc hősei iránt. A korabeli forradalmárok, szabadságharcosok és mindenkori hőseink példája arra tanít, hogy egy ember, egy nemzet, egy nemes ügy keresztre feszítése nem a halált és a véget jelenti, hanem csak az igazságtalanság időleges megnyilvánulását. A hősök példája gyönyörűen igazolja azt, hogy az ember számára igenis vannak a létezésnél, a pusztá életnél magasabb rendű értékek, és ezen értékek választása mindig üdvösebb, mint megalkuvóan eltérni az elviselhetetlen helyzeteket. A dicsőséges forradalmak és szabadságharcok a bennük megnyilvánult személyes és közösségi hőstettekkel azt bizonyítják, hogy nemes ügyek érdekében érdemes vállalni az áldozatot, rendkívüli esetekben akár az életáldozatot is. Ez ünnepi órában tisztelettel gondolunk tehát a múltbeli hőstetkekre, ugyanakkor reménységgel tekintünk minden eljövendő jóra, amit a történelem Urától hozzáállásunkkal kiérdemlünk. A hősökre gondolva újra erővel telítődünk, ugyanakkor óhajtjuk, hogy mai bajtársaink elkötelezettségére alapozott bizalmunk soha ne okozzon csalódást.

Az áldozatokat vállaló hősök tiszteletével nem ellentétes az a gondolat, miszerint mai világunkban nem annyira meghalnunk, mint inkább élnünk kellene közösségi ügyeinkért. Beszédem bibliai alapgondolata is egyértelműen kifejezi azt, hogy az öntudatos közösségszolgálat áldásos életet jelent, a felelőtlenül és közömbösen – vagy éppen közösségellenesen – elherdált élet pedig átkot. Nyilvánvaló, hogy az áldott emlékü hősök áldozatvállalásuk által is éppen az életet választották közösségük javára.

Az előbbieket szerint mai beszédemben arról igyekszek megfogalmazni néhány gondolatot, hogy a XXI. század elején miként kellene megélnünk magyarságunkat. Szándékosan nem politikai eszközökről és célokról beszélek – mint például az autonómia, a társnemzeti jogállás, a kettős állampolgárság, bár ezek kivívását kulcsfontosságúnak tartom –, hanem olyan gyakorlati szempontoknak

¹ Elhangzott 2006. március 12-én a székelykeresztúri unitárius templomban

adok hangot, amelyeket egyéni és közösségi életünkben saját akaratunkkal megvalósíthatunk. Beszédem természetesen nemcsak az unitáriusoknak szól, hanem más felekezetű testvéreinknek is, akikkel ember voltunk és nemzeti sorsközösségünk szorosan összeköt.

Azzal kezdeném, hogy ünnepeink – bárhol is üljük meg azokat: templomi gyülekezetben vagy vértanúk sírjánál, sáros falvakban vagy csillogó városokban – kiváló lehetőséget kínálnak a dicsőséges forradalmak tapasztalatát bírók együttgondolkozására. Valahányszor sor kerül erre, most éppen nemzeti ünnepünkön, igyekezzünk hitelesen és érdemlegesen firtatni sorskérdéseinket. A hitelenség azért fontos, mert csak a felszíniesség mögötti ünnepi megemlékezések válhatnak olyan maradandó pillanatokká, amelyek tanításként értelmezik a múltat, és így vetítik a reménység fényét a jövőnkre. Éppen ezért, mai beszédem céljául nem a múltba nézést tűztem ki, hanem az előre tekintést, vagyis nemzeti jövőképünk jó irányú befolyásolását. Ez semmiképp nem a múltnak való háttat fordítást jelenti, hanem a rajta állók, az ezeréves államiság és a több mint ezer száz év Kárpát-medencei jelenlét gazdagító tapasztalatát hordozók *helyzetfelmérését és útkeresését*.

Tárgyilagos *helyzetfelméréssel* szomorúan állapíthatjuk meg, hogy magyar nemzetünk Erdélyben élő része, amelynek jövője iránt közvetlen és feltétlen felelősségvállalással tartozunk, a jelenét és a közeljövőjét illetően nem áll a legfényesebben. A helyzetfelmérést így foglalhatnánk össze: vállunkon egy nyolcvanhat éves iga, nyakunkon egy elnyomó nacionál-kommunista korszak átkos öröksége, szívünkön pedig jövőnk felelőssége. Politikai helyzetünket így összegezhetném: természetesen megillető, Istentől eredő közösségi jogainknak és javainknak többnyire még nem birtokosai, csak kéregető koldusai vagyunk. Az Európai Közösségbe való betagozódás fenntartásokkal terhes kérdéskörét csak annyival minősíteném, hogy az egyéni lehetőségek mértékénél sokkal nagyobbak a közösségünk jövőjére leselkedő veszélyek. Adja az Isten, hogyha már mindezt áldásnak nem tarthatjuk, legalább átokká ne váljon számunkra!

Az előbbieket szerint jellemezhető sajátos erdélyi létünk mindenképpen több-letkihívást jelent. A történelmi versenyhelyzetnek megfelelő helytálláshoz erőt ad a hit, miszerint a számbelileg kisebbségiek jussa az egyenrangúsághoz isteni eredetű, s amennyiben külön jogosítványok kellenének a megéléséhez, az éppen a másságunk lenne. E hitben szűkölködve gyakran az önazonosságunkból kifosztó sorsunkat hibáztatjuk, esetleg még bocsánatot is kérünk az illetékesektől, hogy szülőföldünkön magyarnak születünk, megígérve, hogy ez többé nem fordul elő. Kedvezőbb változatban, nem hivalkodva, de bátran és bölcsen, elvszerűen és következetesen vállaljuk hovatartozásunkat, megpróbáló kihívásaival együtt. A következőkben vegyük számba ez utóbbi változatot, vagyis az egészséges önma-gunkra találás néhány gyakorlati szempontját.

– Szerintem elsődleges fontosságú tennivalónak számít a jelenlegi *nemzet-tudatunk káros, nem előre mutató tartozékainak levedlése*. Az érthetőség kedvéért egy példát mondok: vessünk véget a siránkozásnak, az önsajnáltatásnak, a nemzeti mélabúságnak, mert könnyekből jövőt építeni nem lehet! A „sírva vigad a magyar” állapot sajnos egyik fő nemzeti jellemzőnké vált – a gulyás, a paprika vagy közelebről például a szilvapálinka mellett. Pedig nyilvánvaló, hogy a földkerekség egyik leginkább borúlátó nemzetének ilyenfajta jövőképe nem kínál megfelelő lelki alapot a felemelkedéshez. Ebben a vonatkozásban ne legyünk önérzetesek példáulért a derúlátó franciákra tekinteni, akiknek történelemszemlélete nem eltemetett keserűség, mint a miénk, hanem sokkal inkább „a mindenkori jelen élőkkel együtt élő nemzeti imádság”. (Tamási Áron) Üdvös lenne, ha számunkra a magyarnak lenni feladatát a továbbiakban nem csak kilátástalan, bús küzdelmet jelentene, mint eddig.

– Kedélyállapotunkkal együtt *nemzetszeretetünk is felülbírálatra szorul*. A nemzetszeretet elsősorban azt jelenti, hogy felelősséget vállalunk közösségünk jelene és jövője iránt. Eszerint, ha igazán szeretjük nemzetünket, akkor igenis éljünk értékgyarapító és szolgáló közösségi életet. A bátran vállalt azonosságtudatunk elsősorban ne szólamokban, hanem mindennapi munkánk és alkotó életünk eredményeiben nyilvánuljon meg. Az öndicséretnél becsüljük többre magunkat, hiszen a hitelesen mérő történelmi idő súlya alatt majd úgyszólván eldől, milyen magyarok voltunk. Legyen tartásunk és legyen méltóságunk: számbeli kisebbségi helyzetünkhöz soha ne társuljon kisebbségi érzés; nemzeti mivoltunkat ne cseréljük apróságra, és ne árusítsuk tallérokért. Megvan annak a maga árulhatatlan értéke. Összegezve az előbbieket: én azt kívánom magunknak, hogy „magyarjaink ne legyenek magyarabbak. Legyenek inkább megbízhatóbbak, lelkiismeretesebbek, okosabbak, figyelmesebbek, hűségesebbek és előrelátóbbak. Valószínűleg többet kezdenénk így egymással” – és jövőnkkel. (Jakabffy Tamás)

– A felelős nemzetszeretetről összetartozás születik, aminek cselekvő formája a *nemzeti szolidaritás*. Ha Délvidéken magyarokat vernek, ha Kárpátalján magyarok nélkülöznek, ha Tordán a magyargyűlölet halálos áldozatot követel, akkor ne tőrjünk mindezt szó nélkül. Hátrányosan megkülönböztetett, megalázott vagy árván maradt nemzettársaink iránti együttérzésünk ismételtesse meg velünk újra meg újra Zrínyi Miklós tiltakozó szavait: „Ne bánts a magyart!”

A közösségi összefogás ereje bizony óriási lehet. Ennek alátámasztására itt, a Nyíki és a Nagy-Küküllő találkozási helyén a 2005. augusztus 23-i udvarhelyszéki árvíz után kibontakozott példátlan segélyezési hullámmal és a helyreállítási folyamatot idézem fel. Bizony, azokban a napokban és hetekben rengetegen siettek az árvízkárosultak segítségére, igyekezve adományaikkal és önkéntes munkájukkal hozzájárulni a felépüléshez. A Székelyföldön, Erdély más vidékein, Magyarországon és egyebütt számtalan embertársunk hallgatott a lelkiismeret szavára. Köszönet érte mindenkinek! Mi azt kívánjuk, hogy a gondviselő Isten

őrizzen meg mindenkit a pusztító természeti csapásoktól, azonban, ha elkerülhetetlenül sor kerül ilyenekre, rendeljen ki olyan jószívű adományozókat, önkéntes munkásokat és szervezőtársakat, amelyeneket 2005 szomorú augusztusában és a következő hónapokban számunkra megadott!

Egy közhellyel folytatom: mindenféle lelki-szellemi felemelkedéshez biztos gyökérre van szükség. E nélkül a fa sem áll meg a lábán önmagában, ugyanakkor mély alapok nélkül a toronyépületek sem törnének az égbe... A történelmi múltat nem lehet tőlünk elvenni, de az csak akkor lesz gazdagítóan a miénk, ha valamennyire ismerjük. Fogyatékos magyarságtudatunk legnagyobb hiányának a *megfelelő történelemismeret*et tartom. És ki merem jelenteni: amíg történelem-tudatunk csak a székely himnusz úton-útfélen történő nagytorokú előadására és Horthy apánk érzelgős indulóira korlátozódik, addig e téren is van pótolnivalónk bőven. Tényleges hasznot hajtunk nemzetünknek, amennyiben az előbbi darabok mellett gyermekeinket népdalokra és imádságokra is megtanítjuk, ha megismertetjük velük éltető népköltészetünket, csodaszép meséinket, mondáinkat, történelmünket és nemzeti irodalmunk gyöngyszemeit.

A *népnevelés* rendjén hadd szóljak az *oktatás* és *önképzés* felbecsülhetetlen fontosságáról is... Úgy tanuljunk, és úgy tanítsuk gyermekeinket, hogy csakis szellemi többlettel tarthatjuk meg nemzetünket! Legyünk képzetesebbek és tájékozottabbak mindenkori elnyomóinknál. Egyszerű a képlet: szellemileg is magasabbra kell nőni, mint a minket elnyomni kívánó gaz! A fokozottabb tanulásra és önképzésre való felhívás hatványozottabban szól az ifjúságnak, a megfelelő értékvalogatás szorgalmazásával együtt. Ez utóbbit azért jegyeztem meg, mert a mai fiatalok nagy részének közgondolkozását káros életszemlélet uralja. A nyugati konzervkultúra szennye és más nemzetközi giccshullámok becsapódása sajnos egyre inkább erőt vesz hagyományos értékrendszerünkön. Ne engedjük ezt: álljunk ellen a gonosznak!

Fájdalmas tényként szoktuk megállapítani azt, hogy a mai nemzedékek többnyire egészségtelenül nőnek fel. A *népegészségügy* állapota valóban katasztrofális, életképességünk vészesen megcsökkent, akárcsak létszámunk. Sorvadó egészségünkkel már csak az önpusztítási hajlamunk versenyzik. Olyan óriási veszélyeknek vagyunk kitéve, mint pl. a kábítószer-fogyasztás, más szenvedélybetegségek és a szervezett bűnözés megannyi formája. A globalizáció ízléses tálcán kínálja az átkot. Szerfelett résen kell lennünk, hogy mi az áldást és az életet válasszuk.

A mai fiatalokra egy olyan újszerű veszély is leselkedik, amelynek okai látzólag ártalmatlanok. Ez pedig nem más, mint az *egészségtelen életmód*. Ifjaink többsége vészesen sok időt tölt értelmetlenül számítógépes játékokkal, hasztalan világhálózással vagy éppen a házi bálványának számító kereskedelmi televízióadásokon csüngve. A nyolcvanas években mi még a szombati vallásórára is labdát vittünk magunkkal. Ma sokakat sem a vallásórák, sem a népi játékok nem érdeklik. Nem is olyan régen, szüleink részéről még az volt az egyik büntetési

forma, hogy bezártak a családi házba, megvonva tőlünk a szabadtéri játszadózások örömét. Ezzel szemben a mai iskoláskorúak legfőbb büntetése az, hogy néhány órára kizárják őket a házból, vagy, ha új jelszó kerül a családi számítógépre. Mindennek aztán az a következménye, hogy a mai fiatalok egy része nemcsak hogy írni és olvasni nem tud helyesen, de egyeseknek már az általános testmozgás is egyre komolyabb gondot jelent...

Félreértés ne essék, az imént én nem a csúcstechnikai eszközök felhasználásának üzentem hadat. Azt szeretném csupán, ha azokat maradéktalanul fejlődésünk szolgálatába állítanánk, és így átok helyett áldássá válnának számunkra.

Ezek után hadd térjek ki *istenképünk nemzeti vetületeinek* tisztázására is. Erre azért van szükség, mert egészséges vallásossággal magyarságunkat is eredményesebben és emberségesebben élhetjük meg. Tamási Áron ezt így fogalmazta meg: „Amíg valaki embernek hitvány, magyarnak sem alkalmas.” Ez nagy igazság.

Unitárius alapelvünk így hangzik: Egy az Isten, amihez én hozzáteszem azt, hogy nem magyar! Magyar isten nincs, amiként a románoknak, a szerbeknek vagy a szlovákoknak sincs külön istene. Az ő egyetemessége messze felülmúlja a mi könnyűálmú történelemszemléletünket és az esetleg ebből fakadó gyermeteg istenképünket. Ő annyiban a mi Istenünk, amennyiben éltető hitünkkel és megtartó cselekedeteinkkel mi is az övéi vagyunk. Nekünk olyan Istenben kell hinnünk, aki a reményteljes nemzeti jövőt avagy az elsatnyulást a többi népekhez viszonyítva pártatlanul ajánlja fel, lehetőséget biztosítva a megfelelő választásra, továbbá egyenlő esélyt kínál a bizonyításra. Ebből az következik, hogy magyarságunk a kizárólagosságon és öncélúságon túl az egyetemes emberi értékek szolgálatára és az emberi méltóság válogatás nélküli tiszteletére parancsol, továbbá öntudatos türelemre int, ami soha nem megalkuvás, hanem a máság tiszteletteljes elfogadása, végül pedig olyan egység keresésére sarkall, ami nem eszméink és elképzeléseink teljes azonosságát jelenti, hanem különböző jó szándékaink eredőjét.

Összefoglalva az előbbieket: ha nemzeti értékeink megtartásáért és gyarapításáért hatékonyan tenni akarunk, akkor másokkal szemben le kell mondanunk alaptalan előítéleteinkről, magunk vonatkozásában pedig az üresjáratú magyarkodásról és a felelőtlen életvitelről. Elkötelezettség és hivatás – megélt kulcsfogalmaknak kell lenniük életünk előttünk álló részében. Ismétlem a tennivalónkat: elsősorban áldoznunk és dolgoznunk kell: kézzel, tollal, fejjel – adottságaink és a kívánalmak szerint. Ez a legkevesebb és a legtöbb, amit magyarságunkért tehetünk. Állandó versenyhelyzetben tartó jelenünk ezt kívánja tőlünk, múltunk erre sarkall, és jövőnk is ilyenforma helytállásra kötelez. Én azt kívánom magunknak: így legyünk magyar emberek!

Kedves Testvéreim! Amennyiben csak ennyiből állna a mai prédikációm, talán már ez is elég lenne leckéből – úgymond. Létezik azonban még egy sors-

kérdés, amely üggyöntőnek számít, és ilyenként nem hallgathatom el. Magyarságunk aggasztó méretű fogyásáról van szó. A riasztó létszámcsökkenést és erőnlétapadást csakis *fokozottabb gyermekvállalással* ellensúlyozhatjuk. Bibliás őseink *szent maradék* jelzővel illették azokat, akik a közösségi elsorvadás, vagyis a halál helyett az élet útját választották, és képesek voltak a felemelkedésre. Ma ránk hárul e feladat, amelynek vállalását nem odázhatjuk tovább a következő nemzedékekre.

Fájdalmas, de nem eléggé köztudott tény, hogy az elmúlt évtizedekben a Kárpát-medencében elkövetett magzatgyilkosságok háborús méretű veszteséget okoztak nemzetünknek. A gyászos valóság azt bizonyítja, hogy a kényelmi és anyagi szempontok túl könnyedén kerülnek az életszentség elé. A nemzet tátongó sírja mellett gyökeresen újra kell hát értelmeznünk az élethez és a halálhoz való viszonyulásunkat. Nem lehet más választásunk, mint az emberi élet feltétlen és következetes tisztelete, annak tudatában, hogy *az emberi élet a fogamzástól kezdődően szent és sérthetetlen*. Az emberi élet isteni alkotás – gyilkos felelőtlenséggel ne semmisítse meg senki!

Közállapotaink feletti kesergésben hadd ne legyek egyoldalú, és fejezem ki örömmel, hogy hál'Istennek vannak még olyanok is, akik számára a gyermek Isten ajándékaként a legnagyobb boldogság forrása. És fejezzem ki reményemet is aziránt, hogy amíg végzetesen nem késünk el vele, talán újra eljön az az idő, amikor családonként sok gyermeket vállalunk. Addig is tekintsünk tisztelettel és jóhiszemű irigységgel a példaadókra, és tartsuk mindannyian *a nemzet legkiválóbb hőseinek azokat a szülőket és nagyszülőket, akik a szülői igát boldogítónak és a gyermekvállalás, valamint a felnevelés terhét könnyűnek érzik, vagy annak érezték egykoron*. Legyen áldott elhunyt nagyszüleink, elődeink emléke, akik értünk éltek és haltak!

Befejezésül azt kívánom mindnyájunknak: bárhogy alakuljon életünk útja, és bármilyen terhesnek tűnjön is az áldozathozatal, mi minden körülmények között válasszuk az áldást és az életet, mintsem az átkot és halált. A jó Isten tegye áldottá ünneplésünket, adjon számunkra jókedvet, bőséget, és hozzáállásunk szerint gyümölcsöztesse a jövőnket! Ámen.

CZIRE SZABOLCS

A GYÓGYÍTÓ IMÁDKOZÁS

„Szenved-e valaki közöttetek? Imádkozzék! Öröme van-e valakinek? Énekeljen dicséretet! Beteg-e valaki közöttetek? Hivassa magához a gyülekezet véneit, hogy imádkozzanak érte, és kenjék meg olajjal az Úr nevében. És a hitből fakadó imádság megszabadítja a szenvedőt, az Úr felszegíti őt, sőt ha bünt követett is el, bocsánatot nyer.” (Jk 5,13–15)

Kedves Testvéreim! Mai textusunk Jakab apostol hitfelfogásunkhoz igen közel álló levelének utolsó felhívása, melyet a cselekedetekben megmutakozó hitről szóló fejtegetések után végezetül a gyülekezet szívére kíván helyezni: imádkozzanak szenvedésben és örömben, imádkozzanak önmagukért és egymásért betegségben, mert az ima megszabadítja a szenvedőt, és a megbékélés nyugalalmát adja a léleknek. Az üzenet félreérthetetlenül érthető, de vajon hihető is?

Mark Twain mondja: *„A legtöbb embert a Szentírásnak azon részei nyugtalanítják, amelyeket nem értenek; de ami engem illet – folytatja –, újra és újra azon kapom magam, hogy azok a részek nyugtalanítanak a legjobban, amelyeket értek.”* Gyakran azt tesszük, hogy a nehezen érthető részekkel bibelődünk, hipotézisek garmadáját sorakoztatjuk fel, és – mintha a nehezebb részek mentesítenének –, szem elől tévesztjük az érthető részek megélésének kötelezettségét, életviteli beváltását. Meg vagyok győződve, hogy ami életünk egy adott szakaszában nem világos, arra ott és akkor nincs is szükségünk. Mihelyt szükségünk lesz rá, az értelme is megvilágosodik. De a legtöbb rész félreérthetetlenül érthető, és mivel beváltatlan életünkben, nyugtalanító is, hogy aztán általa nyugalmat találhasunk. Ilyen a mai textusunk is – helyet kér életünkben itt és most. Félreérthetetlen üzenete: imádkozzunk hittel önmagunkért és egymásért. És Jakab az ima meghallgatását, a szenvedéstől való szabadulást, a lélek megnyugvását ígéri.

Aki imádkozó ember, tudja, hogy Jakab miről beszél. Tudja, hogy mit jelent Isten szeretet-erőterében időzni, kilépni önmagunkba zártágunkból, saját mindennapi bilincseinkből és szerep-arcainkból, és feltöltődni Isten szeretetével, betakarózni a mindent újra egésszé formáló teremtő erejébe. Ismeri az érzést, amit az egyik nagy imádkozó így fogalmaz: mint megfaragásra váró szobor állunk meg Isten előtt, valahányszor imára borulunk. Vagy Norwichi Julian: az ima egyesíti a lelket az Istennel, így olvastam a 150 m hosszú hajójú norwichi katedrálisban, és közben arra gondoltam, hogy ezt József Attila a 14. tanításban szében mondta: „Bölcs, vén könyvekben áll, hogy por vagyunk. / De én, aki a füvek